

## ข้อมูลใหม่จากการค้นพบเหรียญทองคำที่ปัตตานี

กานดารัตน์ วงศ์สุวรรณ



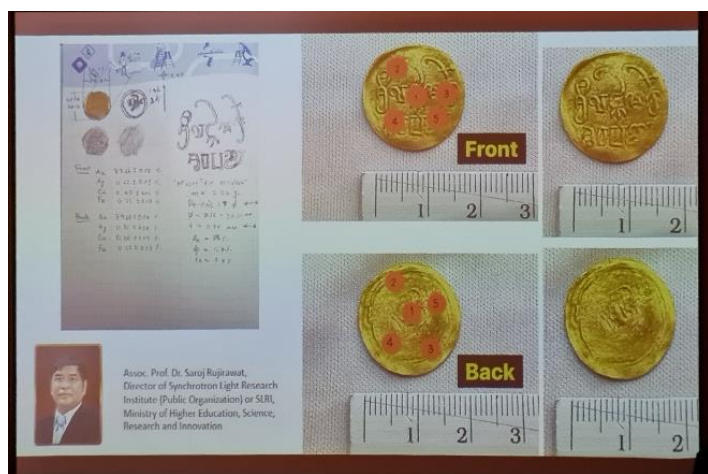
องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อความจารึกที่ปรากฏอยู่บนโบราณวัตถุต่างๆในประเทศไทย สามารถพบได้ทั้งในภาษาบาลีและสันสกฤต บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการสรรเสริญเทพเจ้า กษัตริย์ หรือศาสนาความเชื่อ ในงานเสวนาวิชาการนานาชาติเรื่อง Art and Culture in Asia วันที่ 5 สิงหาคม 2566 ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ในหัวข้อบรรยายโดย ผศ.ดร.กัवल คัชขิมา มีการนำเสนอข้อมูลใหม่เกี่ยวกับจารึกบนเหรียญทองคำ ที่จังหวัดปัตตานี โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

เอกสารนี้ [1] นำเสนอการสืบค้นคำจารึกเกี่ยวกับเหรียญทองคำ 2 เหรียญ ซึ่งมีคำจารึกภาษาสันสกฤตอยู่บนเหรียญอ่านได้ว่า “ศรี ลังกาโคเศศวร ปุณยะ” ซึ่งเพิ่งจะถูกค้นพบที่จังหวัดปัตตานี ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นข้อความจารึก ในการเชื่อมรวมกับสิ่งที่ค้นพบทางโบราณคดีในยุคสมัยเดียวกัน

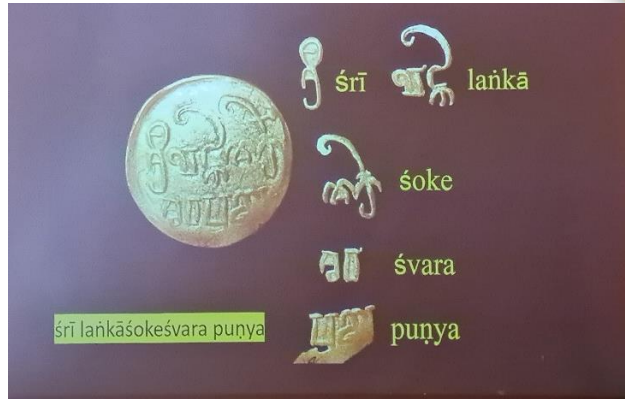
เหรียญได้ถูกกำหนดอายุเบื้องต้นไว้ที่คริสต์ศตวรรษที่ 7-8 (ราวพุทธศตวรรษที่ 13) ภาษาและลักษณะพิเศษเกี่ยวกับการเขียนแสดงออกผ่านเหรียญเหล่านี้ โดยมีลักษณะโดดเด่นซึ่งคล้ายคลึงและสังเกตได้ในสมัยทวารวดี



ลักษณะของเหรียญ



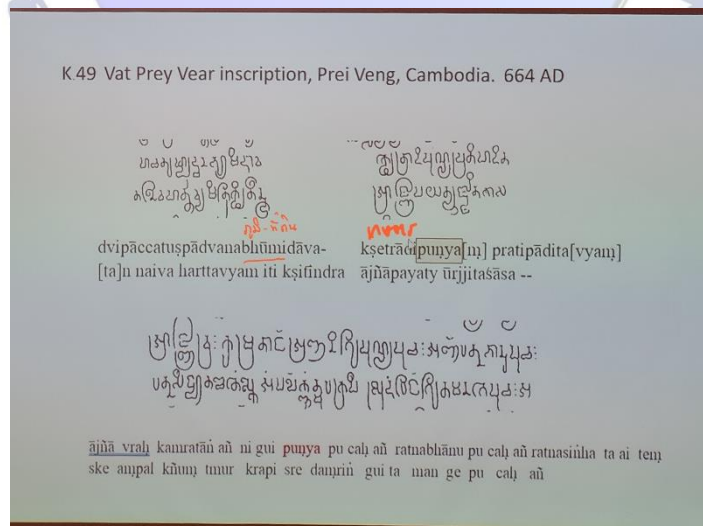
การถอดความหมาย



คำอ่านที่ปรากฏบนเหรียญ

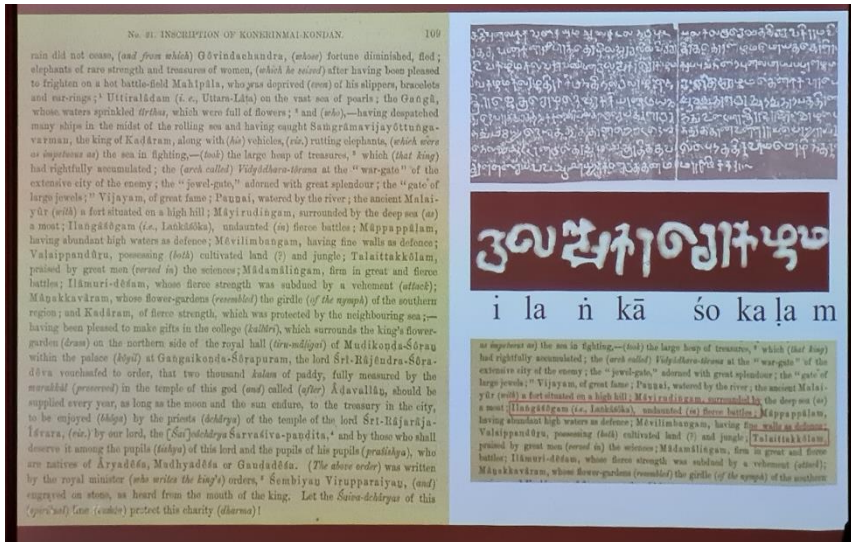
เหรียญทองคำ 2 เหรียญ ถูกค้นพบทางตอนบนของเมืองโบราณยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นทองคำแท้ 87% มีการจารึกที่เหรียญหลังปี พ.ศ.1200 อ่านคำแปลได้ว่า “ขอถวายแด่เทพเจ้า” ทำให้สันนิษฐานได้ว่า บริเวณนี้มีที่ตั้งของเมืองเก่าซึ่งสมัยต่อมาอาจมีการโยกย้ายไปตั้งที่อื่น ต่อมาในสมัยหลังได้ปรากฏชื่อเมืองตามจารึกว่า “ศรี ลังกาไสก”

เหรียญทองคำที่ปรากฏจารึกภาษาสันสกฤตสามารถพบได้จากหลายแหล่ง เช่น ทางตอนใต้ของอินเดีย (มีตราสวัสดิการอยู่บนเหรียญ) ทางตอนใต้ของเขมร (พบที่อังกอร์บอเรย) คลองท่อม กระบี่ และ ยะหริ่ง ปัตตานี เป็นต้น จารึกส่วนใหญ่ที่พบบนเหรียญเป็นชื่อของกษัตริย์ คำว่า ศรีทวารวดีศวรปุญญะ หมายถึง สิ่งของอุทิศให้แก่เทพเจ้าแห่งทวารวดี สิ่งของอุทิศที่ว่าอันได้แก่ ที่ดิน (bhumi) ผลผลิตทางการเกษตร (ksetra) เป็นต้น



จารึกวัดเปรยเวียร์ ที่เปรยเวง กัมพูชา กล่าวถึงสิ่งของอุทิศแด่เทพเจ้า

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าที่เมืองตันซอร์ อินเดีย พบศิลาจารึกปรากฏคำว่า อิลังกาไสกาลัม แปลว่า เมืองที่ไม่หวั่นไหวเวลาสู้รบกัน นอกจากนี้ยังมีอีกราวสิบเมืองที่พบเหรียญในลักษณะคล้ายกันกับที่เมืองตันซอร์นี้ด้วย



ศิลาจารึกปรากฏคำว่า อิลังกาไสกาลัย ที่เมืองตันซอร์ ประเทศอินเดีย

นอกจากนี้ยังมีศิลาจารึกอื่นๆที่ใช้ภาษาสันสกฤต พบได้จากหลายแหล่ง อาทิ อินเดียใต้ ภาคใต้ของกัมพูชา ภาคกลางของไทย (บนธรรมจักร) ภาคใต้ของไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ดังรูป



ข้อสรุปจากการศึกษามีดังนี้

1. จารึกนี้กำหนดอายุย้อนหลังไปได้ถึงคริสต์วรรษที่ 8 เนื่องจากสามารถสังเกตได้เห็นได้จากรูปแบบตัวอักษร k, r และ l
2. จารึกนี้เลียนแบบข้อความจากเหรียญจารึกทวารวดี
3. เหรียญทองคำนี้เป็นสิ่งที่อุทิศถวายแด่มหาเทพแห่งลังกาไสก
4. เหรียญทองคำนี้สามารถยืนยันถึงการมีอยู่ของพื้นที่ลังกาไสก อายุสมัยอย่างน้อยคริสต์ศตวรรษที่ 8 – 10 (พุทธศตวรรษที่ 13 – 15) และในช่วงเวลานั้น เมืองน่าจะตั้งอยู่บริเวณนั้น

5. ชื่อดั้งเดิมของเมืองน่าจะเป็น ลังกาโชกา หรือ ลังกาโชค

6. ยังมีหนึ่งจุดของเหรียญที่ผู้ศึกษายังคงสงสัย

การค้นพบเหรียญเหล่านี้เป็นการรับรองทางประวัติศาสตร์ถึงการมีอยู่ของเมืองโบราณลังกาสุกะ หรือ ลังกาโศกา ในยุคสมัยดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ยังเชื่อมต่อไปถึงบริเวณที่ร่วมสมัยเดียวกันซึ่งประกอบขึ้นเป็น จังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน



## รายการอ้างอิง

- [1] Kangvol Katshima, “Śri Lañkāśokeśvara” Gold Coin: an Epigraphical Study, In Rungroj Thamrungraeng et al. (eds.), *International Symposium Art and Culture in Asia*, p. 54. Bangkok: Silpakorn University, Aug. 5-6, 2023.

